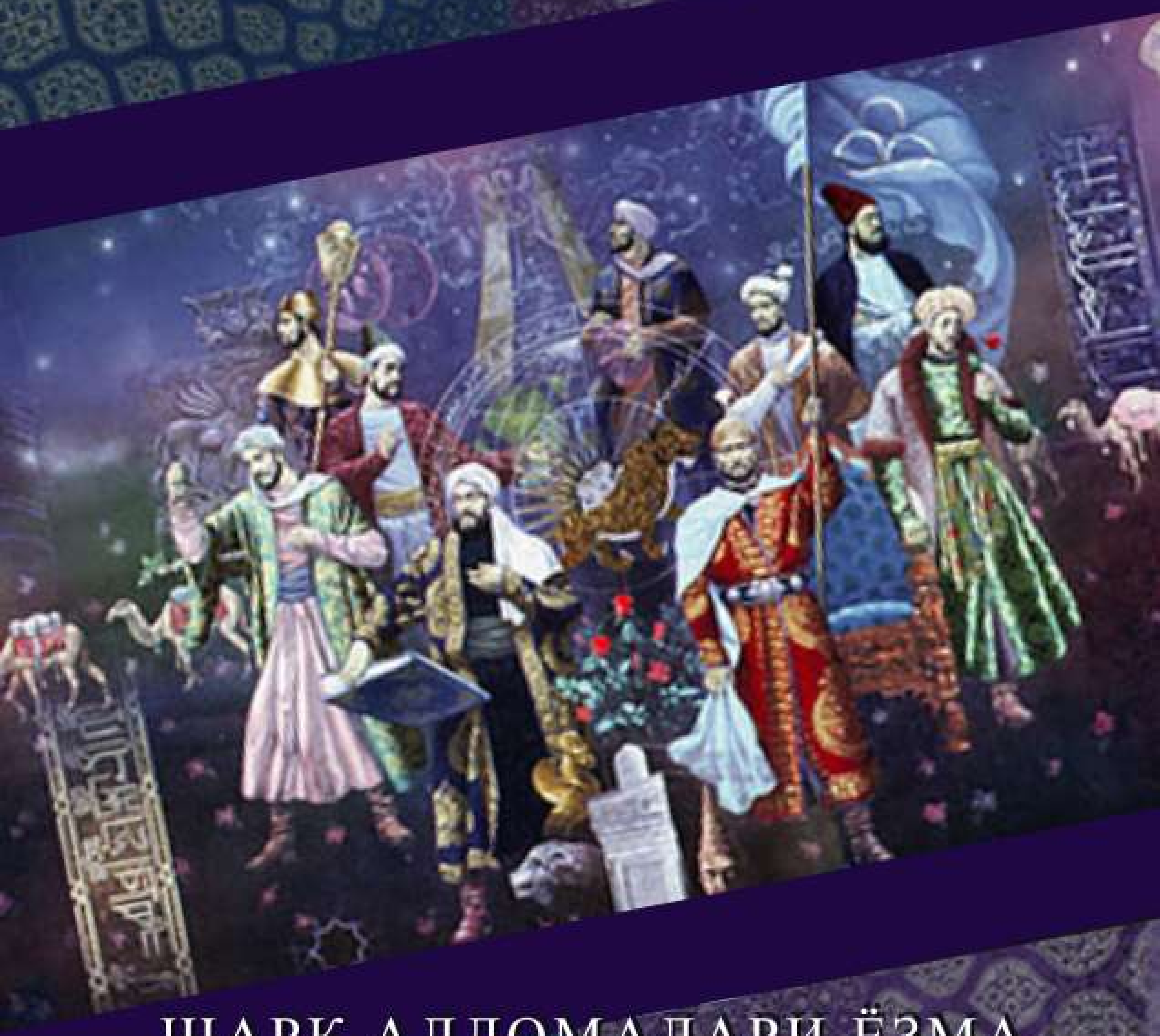

ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ ЁЗМА МЕРОСИНИНГ ИЛМИЙ, ФАЛСАФИЙ, МАЪНАВИЙ ТАФАККУРДАГИ ЎРНИ

Республика илмий-амалий конференцияси материаллари

Made with PosterMyWall.com

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК УНИВЕРСИТЕТИ

ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ ЁЗМА МЕРОСИНИНГ ИЛМИЙ, ФАЛСАФИЙ, МАЪНАВИЙ ТАФАККУРДАГИ ЎРНИ

Республика илмий-амалий конференцияси материаллари

Тошкент – 2020

ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ ЁЗМА МЕРОСИНИНГ ИЛМИЙ, ФАЛСАФИЙ, МАЪНАВИЙ ТАФАККУРДАГИ ЎРНИ. Илмий мақолалар тўплами. Тошкент:ТДШУ. 2020. – 440 б.

УЎК 001(5)
КБК 72.3
Ш 27

Ушбу илмий мақолалар тўплами Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 7 февралдаги 56-Ф-сонли Фармойиши ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2020 йил 13 февралдаги 116-сонли буйруғида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида 2020 йил 23 октябрда Тошкент давлат шарқшунослик университетида "**Шарқ алломалари ёзма меросининг илмий, фалсафий, маънавий тафаккурдаги ўрни**" мавзусида Республика илмий-амалий конференцияси материаллари асосида тузилган.

М а с ъ у л м у ҳ а р р и р:
фалсафа фанлари номзоди, профессор **Д.А. Пўлатова**

Т а қ р и з ч и л а р:
фалсафа фанлари доктори, доцент **Э.М. Иззетова**
фалсафа фанлари доктори, профессор **Ж.С.Раматов**

Тошкент давлат шарқшунослик университети
Илмий кенгаши томонидан нашрга тавсия этилган
(2020 йилнинг 26-ноябрда бўлиб ўтган 3-сонли мажлис қарори).

ISBN 978-9943-6888-0-3

© Тошкент давлат шарқшунослик университети, 2020.

СЎЗБОШИ ЎРНИДА

ШАРҚШУНОС-ФАЙЛАСУФ КАДРЛАРНИ ТАЙЁРЛАШ – РЕСПУБЛИКАМИЗДА ШАРҚШУНОСЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ЙЎНАЛИШИ СИФАТИДА

Рихсиева Гулчеҳра Шавкатовна
ТДШУ ректори

Бугунги глобаллашув шароитида ўтмишда яшаб ижод этган улуғ алломаларимизнинг бой ва илмий меросини ўрганиш, тадқиқ қилиш ва уларни кенг жамоатчиликка маълум қилиш долзарб масалалардан бирига айланмоқда.

Шу нуқтаи назардан муҳтарам Президентимизнинг қайси нутқларини қарамайлик, у ерда албатта ким эканлигимизни, кимнинг авлоди эканимизни аждодларимизнинг ким эканлигини эслатиш ёки бўлмаса илмий меросимизни ниҳоятда қадрлаш ва бу йўлда ёшларимизни тарбиялаш масалаларига ниҳоятда катта эътибор қаратиб келаётганларини кузатишимиз мумкин. Президентимизнинг илм-фан, таълим, маънавиятга оид бир қатор нутқларида албатта алломаларимизнинг илмий меросини ўрганиш масалаларига алоҳида долзарб масала сифатида эътибор берилиб, қатор муҳим вазифалар белгилаб берилди. Айниқса, охирги пайтларда қандай анжуман бўлмасин, қайси масалаларда биз суҳбатлашмайлик, “Учинчи Ренессанс” тушунчасининг мазмун-моҳиятини ёритишга, унинг чуқур маъноси ва мамлакатимиз зиёлилари, ёшлари олдида турган юксак масъулият ҳақида кўп бора таъкидланмоқда. Иккита Ренессансни битта нуқтада бирлаштирган, яъни бизни миллатимизни ғурурланишига сабаб бўладиган ва асоси бор бўлган қадимги даврлардан бошланган биринчи ренессанс ва ўрта асрлардаги иккинчи ренессанс даврини ҳам айнан ўзбек миллати билан, бизнинг заминимиз ва алломаларимиз мероси билан боғлиқлиги, уларнинг фанга ва инсониятни билиш даражасини оширишга, инсон ҳаётини фаровонлаштиришга қўшган ҳиссалари билан, дунёни ўзгартириш даражасидаги билимлари борасида фикр алмашувлар бўлмоқда. Ва айниқса, давлатимиз раҳбари учинчи Ренессансни ҳам бизнинг мамлакатимизда бўлиши учун нима ҳалал бериши мумкин, бизнинг қандай имкониятларимиз борки, буларни улуғ аждодларимиздан ўрганган ҳолда янги бир замонда, янги бир дунёда ўзига хос бир уйғонишни ва илм-фан тараққиётида, инновациялар тараққиётида дунёнинг ривожланган мамлакатларидан ортда қолмаган ҳолда, балки уларга хос бўлган, бизнинг генимизда бор бўлган жуда бир кучли билим ва илмга интилишни кўрсатиб бера олишимизга ишонч билдиряптилар ва албатта барчамиз бунга қаттиқ ҳаракатга киришимиз кераклигини тушуниб турибмиз. Олий таълим муассасаларида ҳам илмий

даргоҳларда ҳам айнан шу жиҳатдан берилган вазифалар ижросига киришилгани бежиз эмас.

Шунингдек, бу йил пандемия бўлишига қарамасдан, бизнинг университетимиз ҳаётида ҳам, шарқшунослар ҳаётида ҳам ўзига хос катта бурилиш бўлди десак муболаға бўлмайди. Бу ҳам бўлса, Президентимизнинг 2020 йил 16 апрелдаги шарқшунос кадрларини тайёрлаш ва илмий салоҳиятини ошириш масалаларига бағишланган “Шарқшунослик соҳасида кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш ва илмий салоҳиятни ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4680-сонли қарорларини имзоланганини алоҳида таъкидлаш керак. Бу ҳам бизнинг жамоамизга, мамлакатимиздаги барча шарқшуносларга катта маъсулиятни юкладики, Ўзбекистондаги илм-фанни ва шарқшунос кадрларни дунёнинг бошқа мамлакатларига ва у ердаги шарқшунослик илм-фанига интеграциясини кучайтириш масалаларига ҳам жиддий эътибор қаратилди. Мазкур қарор асосида бизнинг университетимизда илм-фанни кучайтириш ва юқорида айтган масалаларни ўрганишга катта эътибор қаратиш ва унинг ҳуқуқий асосини ҳам таъминлаш маъносида “Шарқ маданияти ва меросини тадқиқ этиш” илмий-тадқиқот марказининг ташкил этилганлиги алоҳида аҳмиятга эгадир. Мана шу марказимизнинг ташкил этилганлиги ва бу борада бизнинг режалаштирилган ишларимиз ҳақида ОАВ ларда чиқишларимизда марзказимиз аъзоларининг ҳамда ҳурматли профессор-ўқитувчиларимизнинг интервьюларида ва газеталардаги мақолаларидан танишган бўлишингиз мумкин.

Бугунги конференциямизга келадиган бўлсак, энг мураккаб масала бўлган, яъни ёшларнинг манбаларни ўрганишга жалб этиш масаласи ҳисобланади. Айниқса охирги йилларда фалсафани манбалар асосида ўрганиш ва тадқиқ қилиш, шунингдек, ўргатишга етарлича эътибор қарата олмадик. Чунки, кўпчилик ҳолларда ёшларимиз осон тадқиқот усулларига, илм-фандаги осон бўлган манбаларни таҳлил қилиш орқали янги методларни баён этишга, ёки шунга ўхшаган ўзига хос бўлган йўналишларда, айниқса ғарб фалсафаси билан боғлиқ ҳолатларда, қиёсий тадқиқотларни олиб боришга эътиборларини қаратишди. Чунки, бу албатта ҳозирги кундаги ёшларнинг умуман ҳаётдаги прагматик қарашларнинг кучайиб борганлиги билан қаралади ва осонроқ натижага эришиш, қулайроқ мавзуни танлаш ва мана шу йўналишда ўз ишини якунлаш, ҳаттоки PhD диссертацияларини ҳимоя қилиш, магистрлик, бакалаврлик ишларида ҳам кўпроқ бошқа йўналишдаги осонроқ битадиган ишларга қаратилди. Асосан, нашр этилган манбаларга кўпроқ эътибор қаратилди. Лекин бугунги кунда бизга қўйилаётган вазифалар доирасида айнан шарқ тилларини биладиган, бизнинг меросимиз ёзилган туркий, араб ва форс, хитой, корейс тилларидаги манбалар, айниқса бизнинг бой хазиналаримизда, кутубхона фондлари сақланаётган қўлёзма манбаларни ўқиш ва у ердаги алломаларимизнинг илмий-фалсафий фикрларини, қарашларини айнан бирламчи манбалардан ўрганиш, айниқса ҳозирги кунгача илмий муомалага киритилмаган ниҳоятда

катта меросни олиб кириш, халқимизга маълум қилиш масалаларига, қаттиқ ўйланишимиз ва бу жараёнга ёшларимизнинг жалб этишимиз, уларни фидойилик руҳида тарбиялашда катта аҳамият беришимиз керак бўлади.

Яқинда бўлиб ўтган ўқитувчи ва мураббийлар кунига бағишланган тантанали тадбирда ҳам Президентимиз барча мутаъассислардан Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти, шунингдек, бошқа фондларда сақланаётган аждодларимизнинг бой илмий ва маънавий меросини етарлича ўрганилмаганлигини ҳамда истеъмолга киритилмаганлигини, борлари ҳам илмий, мураккаб тилда ёзилганини айтиб ўтдилар. Қўлёзмаларнинг катта қисми тадқиқотчиларни кутиб турганлигини таъкидлаб, Ўзбекистонга оид хориждаги маданий бойликларни тадқиқ этиш маркази, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Имом Бухорий халқаро илмий-тадқиқот маркази, Фанлар академияси Шарқшунослик институти, Ўзбекистон халқаро академияси ва Тошкент давлат шарқшунослик университети олимлари билан биргаликда бизни кутиб турган қўлёзмаларни тадқиқ қилиш орқали таълимнинг барча босқичларига олиб кириш, алломаларимизнинг асарларини содда тилда, ўқувчи-талабалар тушунадиган, оммабоп ҳолда ўқув адабиётлар ва рисолалар яратишмизни вазифа қилиб қўйдилар. Бугунги кунда ТДШУ профессор-ўқитувчиларимиздан тузилган ишчи гуруҳ тузилди ва улар томонидан 30 дан ортиқ манбалар устида тадқиқотлар олиб бориш, уларни илмий муомалага киритиш чора-тадбирлари кўрилмоқда. Бу жараён ниҳоятда қийин, ўзига хос маъсулиятни, қунтни ва машаққатли меҳнатни талаб қиладиган жараён. Лекин ҳозирда мамлакатимизда шарқ халқлари маданиятини, улар орасидаги маданиятлараро мулоқотни, тарихни, бизни аждодларимиз босиб ўтган йўллардаги ижтимоий фикрдаги ўзгаришларни, жамиятдаги ўзгаришларни, маданий алоқалардаги ўзгаришлар ва умуман тафаккур жараёнидаги жилоланишларни ўрганиб борадиган авлодни тарбиялаш зарурати бизнинг университетимиз олдига катта маъсулият юклайди. Бу йўналишда университетимиздаги “Шарқ фалсафаси ва маданияти” кафедраси олдида катта маъсулият турибди, биз ўйлаймизки, мана шу вазифаларни биргаликда амалга оширишда бўлиб ўтаётган анжуман иштирокчилари, олимлар, профессор-ўқитувчилар ва тадқиқотчилар ҳамкорлик қиладилар. Бугунги анжуманимиз ҳам ўзининг мазмун-моҳяити ва аҳамияти билан ниҳоятда долзарб. Анжуманимиз якунида фалсафа соҳасида етук профессорларимизнинг билдирадиган таклиф ва мулоҳазалари бизнинг келажакда амалга оширадиган ишларимизга асос ва туртки бўлади.

МУНДАРИЖА

РИХСИЕВА Г. ШАРҚШУНОС-ФАЙЛАСУФ КАДРЛАРНИ ТАЙЁРЛАШ – РЕСПУБЛИКАМИЗДА ШАРҚШУНОСЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ЙЎНАЛИШИ СИФАТИДА..3

I. ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ ЁЗМА МЕРОСИНИ ТАДҚИҚ ЭТИШ: ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА, ИСТИҚБОЛЛИ ИЗЛАНИШЛАР ВА МУАММОЛАР

МАННОНОВ А. ШАРҚ ФАЛСАФАСИ ВА МАДАНИЯТИ БЎЙИЧА ЕТУК МУТАХАССИСЛАР ТАЙЁРЛАШ – ДОЛЗАРБ МАСАЛА БЎЛИБ ҚОЛМОКДА..6

БАҲОДИРОВ Р. АЖДОДЛАРИМИЗ МЕРОСИ – ЗАМОНАВИЙ ИЛМИЙ ТАРАҚҚИЁТ ПОЙДЕВОРИ..10

ЗИЁДОВ Ш. ҚЎҚОН ХОНЛИГИДАГИ КУТУБХОНАЛАР ТАРИХИГА ОИД АЙРИМ МАЪЛУМОТЛАР..13

ОТАМУРАТОВ С. АБУ РАЙХОН БЕРУНИЙ ИЛМИЙ-ФАЛСАФИЙ МЕРОСИНИНГ ЁШЛАРИМИЗ ИНТЕЛЛЕКТУАЛ САЛОҲИЯТИ РИВОЖЛАНИШИДАГИ ЎРНИ..17

ТУРАЕВ Б. ТАРИХИЙ ХОТИРАНИ ТИКЛАШДА ТАРИХЧИЛАР ҲАМЖИҲАТЛИГИНИ ЯНАДА КУЧАЙТИРИШ МУАММОЛАРИ........................22

ПУЛАТОВА Д. МАРКАЗИЙ ОСИЁЛИК МУТАФАККИРЛАР МАЪНАВИЙ МЕРОСИДА ДИНИЙ ВА ДУНЁВИЙ АХЛОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАР УЙҒУНЛИГИ..27

ИМОМНАЗАРОВ М. ТАФАККУР ТУРЛАРИ ВА МИЛЛИЙ МАЪНАВИЙ ТАФАККУРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ..31

ИСЛОМОВ З. МАҲМУД ЗАМАХШАРИЙ ВА УНИНГ ФИЛОЛОГИЯГА ОИД ИЛМИЙ МЕРОСИ..35

ҚОДИРОВ М. ЎРТА АСРЛАР ШАРҚ МУТАФАККИРЛАРИ ИЖОДИДА ВА НАЗАРИЙ РИВОЖИ..41

ЭРКИНОВ А. ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИ ҚЎЛЁЗМА МЕРОСИНИ ТЎПЛАШ ВА ЎРГАНИШ МАСАЛАЛАРИ (“ЎЗБЕКИСТОНГА ОИД ХОРИЖДАГИ ҚЎЛЁЗМА АСАРЛАР РЕЕСТРИ” МИСОЛИДА)..46

АБДУЛЛАЕВА М., ҒАФФАРОВА Г. АБУ РАЙХОН БЕРУНИЙ ИЛМИЙ ҒОЯЛАРИ ҲОЗИРГИ ЗАМОН ФАЛСАФИЙ-МЕТОДОЛОГИК ТАЛҚИНИДА......49

ШЕРМУХАМЕДОВА Н. АБУ АЛИ ИБН СИНОНИНГ БИЛИШ ФАЛСАФАСИ....52

SHAMUSAROV SH., TURSUNALIEVA M. MUHAMMADRIZO OGAHIY MEROSI..54

ХОЛМЎМИНОВ Ж. ИБН АЛ-АРАБИЙ ТАЪЛИМОТИ ВА МАРКАЗИЙ ОСИЁ ФАЛСАФИЙ ТАФАККУРИ..58

ФАЙЗИХЎЖАЕВА Д., МАЖИДОВА О. ИБН СИНО МАНТИҚИЙ ДАЛИЛЛАШНИНГ ТУЗИЛИШИ ВА ТУРЛАРИ ҲАҚИДА..62

ҒАФФАРОВА Г., КОДИРОВ Б. ҲОЗИРГИ ДАВРДА АЛ-ХОРАЗМИЙ ИЛМИЙ ҒОЯЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ..66

НАЗАРОВ Н. ТАРИХИЙ ТУРКИЙ ТОШБИТИКЛАРДА ЭЛ БИРЛИГИНИ ТАЪМИНЛОВЧИ ҒОЯЛАР..69

МУҲАММАДИЕВ Н., МАВЛОНОВА Н. АМИР ТЕМУРНИНГ ДАВЛАТНИ ТАРАҚҚИЙ ЭТТИРИШ ВА ТАНАЗЗУЛГА УЧРАШИНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ ҲАҚИДАГИ ФАЛСАФИЙ ҚАРАШЛАРИ 74

TOHIROV S. “HAYRAT UL-ABROR” DOSTONIDAGI “AVVALG’I NA’T” BOBINING MATNI VA TABDILI HAQIDA 78

АБДУЛАҲАТОВ Н. ФАҲМИЙ МАРҒИНОНИЙНИНГ НОДИР МЕРОСИ 82

ALLANAZAROV M. ALLOMA MUHAMMAD HUSAYN TABOTABOIYNING ISLOM TAFAKKURI TARIXIDAGI O’RNI 88

АМОНОВ М. МАЙМУРҒЛИК АЛЛОМАЛАР 93

БАХРИЕВ О. ИМОМ БУХОРИЙНИНГ ИСЛОМ ҚОНУНШУНОСЛИГИДАГИ МАВҚЕИ 98

БОЛТАЕВ А. МУҲЙИДДИН ИБН АРАБИЙ ТАСАВВУФИЙ ТАЪЛИМОТИНИНГ МАРКАЗИЙ ОСИЁ ТАРИҚАТЛАРИГА ТАЪСИРИ 103

КАБУЛНИЯЗОВА Г. ФОРОБИЙНИНГ СИЁСИЙ ҚАРАШЛАРИДА ДАВЛАТ ҒОЯСИ 107

ҒАЙБУЛЛАЕВ С. ФАХРУЛ ИСЛОМ ПАЗДАВИЙНИНГ “УСУЛ АЛ-БАЗДАВИЙ” АСАРИГА ЁЗИЛГАН ШАРҲЛАР ТАҲЛИЛИ 112

ЖАМАҲМАТОВ К. ШАҲДИЙ ДЕВОНИНИНГ БАЁЗ ВА КАШКУЛ НУСХАЛАРИ 116

ЖЎРАБОЕВА М. ИЛМИЙ ВА ИНСОНИЙ ҚАДР-ҚИММАТИНИ ЙЎҚОТМАГАН БЕБАҲО МЕРОС 119

JURAYEV SH. IBN SINO ASARLARIDA AXLOQIY MASALALAR TALQINI 123

IKRAMOVA I. IBN RUSHD HAMDA MUSO MAYMONID FALSAFA VA DINIY MULOHAZALAR BORASIDA 127

МАРДОНОВ Х. ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ ЁЗМА МЕРОСИНИНГ ИЛМИЙ, ФАЛСАФИЙ, МАЪНАВИЙ ТАФАККУРДАГИ ЎРНИ 130

МАҲМУДОВ Қ. ИМОМ БУХОРИЙ ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ МАРКАЗИ КУТУБХОНАСИДА САҚЛАНАЁТГАН “АЛ-ҲИДОЯ ШАРҲ БИДОЯТИ-Л-МАБТАДИЙ” АСАРИНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ 136

МИРЗАЕВ Б. ИМОМ АБУ БАКР БАРҚОНИЙНИНГ “СУЪАЛОТ” АСАРИ ЖАРҲ ВА ТАЪДИЛ ИЛМИДА МУҲИМ МАНБА 139

МУҲАММАДИЕВ У. “ТАЪВИЛОТ АЛ-ҚУРЪОН” АСАРИ ҚЎЛЁЗМАЛАРИНИНГ ТАДҚИҚ ЭТИЛИШИ 142

МУҲИДДИНОВ А. МАКҲУЛ НАСАФИЙНИНГ МОТУРИДИЯ ТАЪЛИМОТИ РИВОЖИДА ТУТГАН ЎРНИ 148

НУРМУҲАММАД Д. МУҲАДДИС ҲАЙСАМ КУЛАЙБ ШОШИЙ ИЛМИЙ МЕРОСИНИНГ ҲАДИС ИЛМИДА ТУТГАН ЎРНИ 151

САИДОВ С. ИБН АЛ-МУҚАФФА ЯШАГАН ДАВРДАГИ ИЛМИЙ-ФАЛСАФИЙ МУҲИТ 154

ТУРСУНОВ Б. ИЛМ АҲЛИНИНГ ЖАМИЯТ ТАРАҚҚИЁТИДАГИ ЎРНИ ХУСУСИДА (“МАҲБУБ УЛ-ҚУЛУБ” АСАРИ МИСОЛИДА) 158

ТЎРАЕВ Л. МАҲМУД ЗАМАХШАРИЙНИНГ “РАБИЪ УЛ-АБРОР” АСАРИДА ИЛМ ҲАҚИДАГИ НАСИҲАТЛАР 162

UMARJONOV S. FAHRIDDIN ROZIYNING “LATOIF UL-G’IYOSIYOT” QO’LYOZMA ASARIDA AQL VA E’TIQOD MASALASINING QO’YILISHI VA UNING DINIY-FALSAFIY GERMENEVTIK TAHLILI 165

ХАКИМОВА Н. АБУ БАКР ҚАФФОЛ ШОШИЙНИНГ ҲУҚУҚ ФАЛСАФАСИ: “ФОЗИЛ СИЁСАТ” АТАМАСИ.. 170

ХОЛБОБОЕВА Х. НАСИРИДДИН ТУСИЙ ФИКР ЮРИТИШ СИРЛАРИ ҲАҚИДА 172

ШОНАЗАРОВ А. РОВИЙЛАР ТАРИХИНИ ЎРГАНИШДА ИМОМ БУХОРИЙНИНГ “ТАРИХУЛ КАБИР” АСАРИНИ АҲАМИЯТИ 176

ҚОДИРОВ О. АБУ-Л-ЮСР ПАЗДАВИЙНИНГ “УСУЛ АД-ДИН” АСАРИ – МИЛЛИЙ МАЪНАВИЙ МЕРОСИМИЗДАН ЎРИН ОЛГАН МУҲИМ МАНБА 180

II. ШАРҚ ФАЛСАФАСИ ВА МАДАНИЯТИ ҚАДРИЯТЛАРИ: ШАРҚ ВА ҒАРБ ЦИВИЛИЗАЦИЯЛАРАРО МУЛОҚОТ КОНТЕКСТИДА

МАХАМАТОВ Т. ИСТОКИ ЦИВИЛИЗАЦИИ ТЮРКО-МУСУЛЬМАНСКОГО МИРА 184

РУЗМАТОВА Г. ШАРҚ ВА ҒАРБ ДУНЁҚАРАШИДА ТАНА ВА РУҲ МУНОСАБАТИНИНГ ҚИЁСИЙ ТАҲЛИЛИ 188

АБДУЛЛАЕВ Д. ШАРҚ ВА ҒАРБ ЦИВИЛИЗАЦИЯЛАРИ МАДАНИЯТИДА МУКОФОТЛАШ ТИЗИМИ 192

ИЗЗЕТОВА Э. ИНТЕГРАЛЬНЫЙ ХАРАКТЕР КУЛЬТУРЫ ЮЖНОЙ КОРЕИИ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ОБРАЗ ЖИЗНИ КОРЕЙСКОГО НАРОДА.............. 195

РАСИЛОВ Д., САЙФУЛЛАЕВ Б. ҚАДИМГИ ҲИНДИСТОНДА ФАЛСАФИЙ ФИКРЛАРНИНГ ЮЗАГА КЕЛИШИ 199

АБИРОВ В. “ЭТНОС”НИ ЎРГАНИШНИНГ ФАЛСАФИЙ ТАЛҚИНИГА ДОИР.. 203

РАХИМДЖАНОВА Д. НЕОПЛАТОНИЗМДА ЭРКИНЛИК ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТНИНГ ҲОЗИРГИ ЗАМОНАДАГИ АҲАМИЯТИ 207

САЛИМОВ У. ИСТОРИЯ СТАНОВЛЕНИЯ ПОНЯТИЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ В ВОСТОЧНОЙ И ЗАПАДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ........................... 210

ТОХИРОВ А. ЖАЛОЛИДДИННИНГ ҲИНДИСТОНДА ЁНГАН ЧИРОҒИ 216

УМАРОВА Р. IX-XII АСРЛАРДАГИ МАРКАЗИЙ ОСИЁДАГИ: ИЖТИМОИЙ - СИЁСИЙ ВАЗИЯТ, МАЪНАВИЙ – МАДАНИЙ ТАРАҚҚИЁТ 219

SHUKUROV R. MANG‘IT AMIRLARI TARIXI ZAMONAVIY MANBASHUNOSLIK TADQIQOTLARINING AYRIM NAZARIY MASALALARI.. 222

ЮНУСОВА Н. ГЛОБАЛЛАШУВ, МАЪНАВИЙ МЕРОС, ЦИВИЛИЗАЦИЯНИНГ ЖАМИЯТДАГИ ЎРНИ 227

III. ШАРҚ ФАЛСАФАСИДАГИ АХЛОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАР ВА УЛАРНИНГ ЁШЛАРНИ ЮКСАК МАЪНАВИЯТЛИ ШАХС ЭТИБ ТАРБИЯЛАШДАГИ ЎРНИ

МАҲМУДОВ Р. КОШИФИЙ ИЛМИЙ МЕРОСИНИНГ МАЪНАВИЙ ТАФАККУРДАГИ РОЛИ.. 232

АБДУЛЛАЕВ С. ИСЛОМ ФАЛСАФАСИДА ТАҚДИР МАСАЛАСИ....................... 235

ЛИ Е., ЛИ А. БЛАГОРОДНЫЙ МУЖ КАК ЦЕНТРАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА В КОНФУЦИАНСТВЕ 239

МУХАМЕДЖАНОВА В. О ТРАКТАТЕ АНБАР АТЫН «ФИЛОСОФИЯ ЧЕРНЫХ» 242

НАСИРОВА М. МАХМУД ЗАМАХШАРИ – СВЯЗЬ ВРЕМЕН 245

НУРМУРОДОВ А. ЁШЛАРНИ ЮКСАК МАЪНАВИЯТЛИ ШАХС ЭТИБ ТАРБИЯЛАШДА ОИЛАНИНГ ЎРНИ ВА РОЛИ 248

ХОТАМОВ Ш. ИМОМ АЛ-БУХОРИЙ МАЪНАВИЙ МЕРОСИ МИЛЛИЙ ҒУРУР ВА ИФТИХОР НАМУНАСИ 252

ЮЛДАШЕВ Ф. АБУ НАСР ФОРОБИЙ ФАЛСАФАСИДА АХЛОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАР МАСАЛАСИ 256

АНВАРОВ А. ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИНИНГ БЕНАЗИР МЕРОСИ - БИЗ УЧУН ИБРАТ 258

АСАТУЛЛОЕВ А. АБДУРАҲМОН САЙЁҲ ТОШКАНДИЙНИНГ “МЕЪЁР УЛ-АХЛОҚ”(АХЛОҚ МЕЪЁРЛАРИ) АСАРИДАГИ ФАЛСАФИЙ-АХЛОҚИЙ ҚАРАШЛАРИ 262

БОЗОРОВ А. АБУ ШАКУР СОЛИМИЙНИНГ “АТ-ТАМҲИД ФИ БАЁНИТ ТАВҲИД” АСАРИ КАЛОМ ИЛМИНИНГ НОДИР ДУРДОНАСИДИР 265

БЕРДИЕВ У. ХИТОЙ ТИЛИДА “人”ЖЭН “ОДАМ” КОНЦЕПТИНИНГ ФАЛСАФИЙ ВА МАДАНИЙ ТАЛҚИНИ 268

КУРБАНОВ С. ТАРИХ СОЯСИГА ЯШИРИНГАН ОЛИМ 273

ҚОДИРОВА З. “ҲАДОЙИҚ УС-СЕҲР ФИ ДАҚОЙИҚ АШ-ШЕЪР” АСАРИНИНГ ҚЎЛЁЗМА ВА НАШРЛАРИ ХУСУСИДА 277

LUTFULLAYEV A., YUSUPOV F. ABU NASR FOROBIYNING FALSAFIY QARASHLARI 281

NAJIMOVA D. O‘QISH KITOBLARIDA SHARQ MUTAFAKKIRLARI DIDAKTIK ASARLARINING O‘RGANILISHI 285

НАЗИРОВА Ш. ЖЕНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА И ОБРАЗ ГОРОДА В РОМАНЕ ВЭЙ ХОЙЯ 卫慧 «ЗАМУЖЕМ ЗА БУДДОЙ 我的神» 287

НАСРИТДИНОВ Р. ШАРҚ ЦИВИЛИЗАЦИЯСИДА МОВАРОУННАҲР УЛАМОЛАРИНИНГ ТУТГАН ЎРНИ 290

НОРБОШЕВА М. ЮСУФ ХОС ҲОЖИБНИНГ “ҚУТАДҒУ БИЛИГ” АСАРИДА АХЛОҚИЙ КАМОЛОТ ВА ЮКСАК МАЪНАВИЯТ МАСАЛАЛАРИ 293

PO‘LATOV SH. MAHATMA GANDI QARASHLARINING HIND XALQI MA’NAVIY TAFAKKURIGI TA’SIRI 297

РАВШАНОВА М. ПРОБЛЕМА ГАРМОНИЧНО РАЗВИТОЙ ЛИЧНОСТИ В ФИЛОСОФИИ МЫЛИТЕЛЕЙ ВОСТОКА 301

РАХМАТУЛЛАЕВА Д. ЮСУФ ХОС ҲОЖИБНИНГ “ҚУТАДҒУ БИЛИГ” АСАРИДА ИЛМ-МАЪРИФАТГА ДОИР ЛЕКСЕМАЛАР 304

САИТМУРОДОВ Ж. ГЕГЕЛЬ ТАЪЛИМОТИДА ИЖТИМОИЙ ФАЛСАФА МАСАЛАЛАРИНИНГ ЕЧИМИ 309

SAFAROV M. ABU BAKR AR -ROZIYNING “TIBBI RUHONIY” (RUH TIBBIYOTI) ASARIDA MANMANLIK VA HASADNI BARTARAF QILISH MASALASI 312

СУЛАЙМОНОВ Ж. ИБН ХАЛДУН ИЖТИМОИЙ-АХЛОҚИЙ ҚАРАШЛАРИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ..........316

ХОЛИҚОВ Н. ИМОМ АБУ ҲАФС КАБИР БУХОРИЙ..........319

XURSANDOV A. SHARQ ALLOMALARINING YOSHLAR TARBIYASI HAQIDAGI QARASHLARI 321

ҚОРАЕВ Ш. БАҲОУДДИН НАҚШБАНД СУҲБАТЛАРИ (АЛИШЕР НАВОИЙ АСАРЛАРИ АСОСИДА)..........325

ҲАЙДАРОВ А. МИЛЛИЙ ГВАРДИЯ ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАРИНИНГ ВАТАНПАРВАРЛИК ТУЙҒУСИНИ МУСТАҲКАМЛАШДА БОБУРНОМАНИНГ ЎРНИ ВА РОЛИ..........328

MARDONOVA M. JALOLIDDIN RUMIY KOMIL INSON KONSEPSIYASINING TASAVVUF BILAN UYG'UNLIGI..........332

ABDUVAXOBOVA G. ABU MUHAMMAD ABDULLOH IBN AL-MUQAFFANING HAYOTI VA IJODI, FALSAFIY QARASHLARI..........335

RAHMATOV O. BXAKTI TA'LIMOTINING VUJUDGA KELISHI VA MOHIYATI..........339

IV. ФАЛСАФА ВА МАЪНАВИЙ МЕРОСНИ ЎҚИТИШНИНГ ИННОВАЦИОН УСУЛЛАРИ

АЗАМОВ Б. ҲАКИМ ТЕРМИЗИЙНИНГ "АМСОЛ КИТОБИ"ДА ОЯТ ВА ҲАДИСЛАРДАГИ МАСАЛЛАРНИНГ ТАСНИФИГА ДОИР АЙРИМ ЧИЗГИЛАР..........342

AHMEDOVA S. SHARQ FALSAFASINI O'QITISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR..........346

АШУРОВ Д. НИКОҲ БИЛАН БОҒЛИҚ ЭТНОГРАФИЗМЛАРИНИНГ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ ("АЛПОМИШ" ДОСТОНИ ВАРИАНТЛАРИ МИСОЛИДА)..........349

ILHOMOV Z. TARIX FANIDA MANBA VA AXBOROTNING NAZARIY MASALALARI (ABU RAYHON BERUNIYNING ILMIY-NAZARIY QARASHLARI VA ZAMONAVIY TARIXSHUNOSLIK TADQIQOTLARI TAHLILI ASOSIDA) 352

ИШАЕВ Ж. АРАБ ТИЛИНИ ЎРГАНИШДА МАҲМУД ЗАМАХШАРИЙ БОБОМИЗ ҚАЛАМИГА МАНСУБ "АЛ-МУФАССАЛ" АСАРИНИНГ АҲАМИЯТИ..........357

ЙИГИТАЛИЕВ У., УМИДЖОНОВ Ш. ЛИНГВО-ФАЛСАФИЙ ТАФАККУРНИНГ ШАКЛЛАНИШИДА ШАРҚ ФАЛСАФАСИНИНГ ЎРНИ..........361

МУМИНДЖАНОВА С. МАРКАЗИЙ ОСИЁДА УЙҒОНИШ ДАВРИ МАДАНИЯТИНИ БЕЛГИЛАГАН ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ШАРТ-ШАРОИТЛАР..........366

НИЗОМОВА Н. ЁШЛАР ТАЪЛИМ-ТАРБИЯСИДА ОИЛАНИНГ ЎРНИ..........369

РАЖАБОВ В. МАФКУРАВИЙ ИММУНИТЕТНИ КУЧАЙТИРИШДА МУТАФАККИРЛАР ИЛМИЙ МЕРОСИНИНГ ЎРНИ..........372

САҒДИЕВ Ж., ЭШНИЁЗОВ З. МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАР ВА ОИЛА..........375

САФАРОВА Д. ЁШЛАРНИ ЮКСАК МАЪНАВИЯТЛИ ҚИЛИБ ТАРБИЯЛАШДА ШАРҚОНА ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ЎРНИ....376

ХАКНАЗАРОВ Х. ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР ЁЗМА МЕРОСИНИНГ ҲАРБИЙЛАР МАЪНАВИЙ ТАФАККУРИДАГИ АҲАМИЯТИ 381

ХАИТОВ Б. ЁШЛАР МАЪНАВИЯТИНИ ЮКСАЛТИРИШДА ЖАДИД АДИБЛАРИНИНГ ЎРНИ *(М.БЕҲБУДИЙ ВА А.АВЛОНИЙ ҚАРАШЛАРИ АСОСИДА)* 385

ХОЛИҚОВА Н. ШАРҚ ВА ҒАРБ ТАМАДДУНИ МАҲСУЛИ: ЗАМОНАМИЗ ТАЛАБАСИ....388

АХМАТОВ А. БХСР ДАГИ ТАРИХИЙ ЖАРАЁНЛАР ВА ШЕЪРИЯТДА МАДАНИЙ ҚАДРИЯТЛАР ТАҲЛИЛИ (ЧЎЛПОННИНГ БУХОРОДА ЁЗИЛГАН АЙРИМ ШЕЪРЛАРИ МИСОЛИДА)....391

XOLIQOV U. FALSAFA VA SHAXMAT SAN'ATI....394

ШЕРМАТОВ И. ҲАРБИЙ ОИЛАЛАР ФАРЗАНДЛАРИНИ ВАТАНПАРВАРЛИК РУҲИДА ТАРБИЯЛАШДА МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ЎРНИ 398

ШЕРОВ М. КРЕАТИВ ТАФАККУР ҲАҚИДАГИ ФАЛСАФИЙ ҚАРАШЛАР ЭВОЛЮЦИЯСИ 401

ШОДИЕВА А. БУХОРО АДАБИЙ ҲАРАКАТЧИЛИГИГА ОИД АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР (XX АСР БОШЛАРИ) 404

EGAMBERDIYEVA M. YAPON AFSONAVIY QAHRAMONLARINING SHARQ VA G'ARB AFSONAVIY QAHRAMONLARI BILAN O'XSHASHLIK JIHATLARI....406

БОЙДАДАЕВ А. БХАГАВАН РАЖНИШ ВА ЖУЛЬЕН ЛАМЕТРИНИНГ ҚАРАШЛАРИДА ОНГ МАСАЛАСИНИНГ ТАҲЛИЛИ 409

ТОЛИПОВ А. ЎЗБЕКИСТОНДА ЁШЛАРНИ КИБЕР ТАҲДИДЛАРДАН ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 412

ТЎХТАСИНОВ М. ШРИ АУРОБИНДО ГХОШ ВА ЯСПЕРСНИНГ ҚАРАШЛАРИДА ИНСОН РУҲИЙ БОРЛИҒИНИНГ ТАҲЛИЛИ 415

NO'MONOV N. NO'MONOV M. SHARQ TAFAKKURIDA DAVLATCHILIK AN'ANALARI....419

PARDAYEVA M. SHARQ ALLOMALARI MA'NAVIY MEROSINING HOZIRGI DAVR PEDAGOGLARINI TARBIYALASHDA TUTGAN O'RNI 422

MARDIYEVA S. KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILAR PSIXIKASI 425

NU'MONOVA D. SHARQ FALSAFASIDA TASAVVUFIY QARASHLAR....427

SAPAROVA M. MAHMUD ZAMAXSHARIYNING "AL-QUSTOS FI ILM AL-ARUD" ASARIDA KELTIRILGAN NOMUSTA'MAL BAHRLAR MUAMMOSI 429

УЗОҚОВ А. САЪДУДДИН ТАФТАЗОНИЙ ҲАЁТИ ВА АСАРЛАРИНИНГ ИЛМИЙ АҲАМИЯТИ....433

ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ ЁЗМА МЕРОСИНИНГ ИЛМИЙ, ФАЛСАФИЙ, МАЪНАВИЙ ТАФАККУРДАГИ ЎРНИ. Илмий мақолалар тўплами. Тошкент:ТДШУ. 2020. – 440 б.

М а с ъ у л м у ҳ а р р и р:
фалсафа фанлари номзоди, профессор **Д.А. Пўлатова**

Т а қ р и з ч и л а р:
фалсафа фанлари доктори, доцент Э.**М. Иззетова**
фалсафа фанлари доктори, профессор **Ж.С.Раматов**

Тошкент давлат шарқшунослик университети
Илмий кенгаши томонидан нашрга тавсия этилган
(2020 йилнинг 26-ноябрда бўлиб ўтган 3-сонли мажлис қарори).

Нашрга рухсат берилган 21.12.2020.
Формат 60х84 $^{1}/_{16}$ Шартли б.т. 27.75
Тираж 50. Заказ №
Тошкент давлат шарқшунослик
университети мини-нашриётида чоп этилган.
Тошкент, Шаҳрисабз кўчаси, 25.

© Тошкент давлат шарқшунослик университети, 2020.

ISBN 978-9943-6888-0-3